

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра початкової освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

« 01 » « 09 » 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Рідномовна освіта з методикою навчання:

«Українська мова з методикою навчання»

для студентів

спеціальності 013 Початкова освіта
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 013.00.01 «Початкова освіта»

Київ – 2020

Розробник:

Дубовик Світлана Григоріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти, кафедра початкової освіти Педагогічного інституту

Викладач:

Дубовик Світлана Григоріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти, кафедра початкової освіти Педагогічного інституту

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри початкової освіти
Протокол № 3 від 04 вересня 2019 року

Завідувач кафедри Г.Л. Бондаренко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 013.00.01
«Початкова освіта»

«04» 09 2019 р.

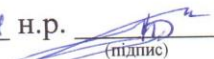
Гарант освітньо-професійної програми 013.00.01 «Початкова освіта» Г.Л. Бондаренко

Робочу програму перевірено

«05» 09 2019 р.

Заступник директора М.А. Машовець

Пролонговано:

на 20~~20~~/20~~21~~ н.р. (підпис) (Бондаренко ГЛ), «24» 08 20~~20~~ р. Протокол № 1
(ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» ____ 20__ р. Протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» ____ 20__ р. Протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» ____ 20__ р. Протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рідномовна освіта з методикою навчання: Українська мова з методикою навчання		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	3 / 90	
Курс	3	3
Семестр	5	5
Кількість змістовий модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	42	12
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль	15	
Самостійна робота	27	78
Форма семестрового контролю		
Рідномовна освіта з методикою навчання: Українська мова з методикою навчання		
Курс	3	3
Семестр	1	1
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	42	12
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль	15	
Самостійна робота	27	78
Форма семестрового контролю		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування особистості майбутнього педагога, який зорієнтований на професійний розвиток студентів сучасних закладів освіти; формування методичної компетентності, що уможлиблює високий рівень педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу під час вирішення актуальних питань української мови і методики навчання студентів спеціальності «Початкова освіта»; здатність на творчому рівні використовувати набуті знання із цієї фахової методики, розв'язувати професійні задачі з урахуванням сучасних освітніх стратегій, фахових інтересів студентів та актуальних потреб початкової мовної освіти.

Завдання навчальної дисципліни:

- оволодіння дидактико-методичними знаннями з навчальної дисципліни;
- розвиток умінь моделювати уроки української мови у початковій школі;
- ознайомлення із системою методів, прийомів, форм і засобів навчання української мови в початкових класах; традиційними й інноваційними формами організації навчальної діяльності учнів на уроках української мови в початковій школі;

- розгляд типології уроків й ознайомлення зі структурою різних типів уроків української мови в початковій школі;
- реалізація виховного потенціалу дисципліни з метою формування професійних рис і якостей особистості майбутнього вчителя;
- формування готовності до творчої активності у професійній педагогічній діяльності.

3. Результати навчання за дисципліною

- володіти знаннями і вміннями із української мови з методикою навчання, достатніми для успішної педагогічної діяльності на уроках у початковій школі;
- спілкуватися українською мовою, ефективно і гнучко використовуючи її в суспільній, освітньо-професійній та особистісній сферах діяльності;
- застосовувати сучасні технології навчання в освітньому процесі на уроках вивчення української мови у початковій школі;
- здійснювати пошук і огляд необхідної інформації для уроків української мови у спеціальних наукових джерелах, використовуючи різноманітні ресурси: періодичні видання, бази даних, веб-сайти, портали тощо;
- аналізувати навчально-методичні посібники для початкової школи із методики навчання української мови, оцінювати їхнє змістово-технологічне наповнення відповідно до дидактичних вимог;
- працювати як самостійно, так і в команді, демонструючи якості лідерства, вміння ефективно спілкуватися й досягати очікуваний результат.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Аудиторна						Самостійна
	Усього	Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1							
Українська мова з методикою вивчення фонетики, лексикології й орфографії							
Тема 1. Теоретичні основи вивчення курсу «Українська мова з методикою навчання»	7	2		2			3
Тема 2. Фонетика і методика навчання її в початковій школі	8			4			4
Тема 3. Лексикологія і методика навчання її в початковій школі	10		2	4			4
Тема 4. Орфографія і методика навчання її в початковій школі	10		2	4			4
МКР	2 год.						
	Усього	35	2	4	14		15
Змістовий модуль 2							
Українська мова з методикою вивчення основних розділів граматики							
Тема 1. Морфологія і методика навчання її в початковій школі	14	2	2	6			4
Тема 2. Морфеміка і методика навчання її в початковій школі	10		2	4			4
Тема 3. Синтаксис і методика навчання його в початковій школі	10		2	4			4
МКР	4 год.						
	Усього	42	2	6	14		12
	Разом	90	4	10	28		27

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Аудиторна						Самостійна
	Усього	Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	

Змістовий модуль 1							
Українська мова з методикою вивчення фонетики, лексикології й орфографії							
Тема 1. Теоретичні основи вивчення курсу «Українська мова з методикою навчання»	14	2					12
Тема 2. Фонетика і методика навчання її в початковій школі	14		2				12
Тема 3. Лексикологія і методика навчання її в початковій школі	14			2			12
Тема 4. Орфографія і методика навчання її в початковій школі	14			2			12
Усього	56	2	2	4			48
Змістовий модуль 2							
Українська мова з методикою вивчення основних розділів граматики							
Тема 1. Морфологія і методика навчання її в початковій школі	12		2				10
Тема 2. Морфеміка і методика навчання її в початковій школі	12			2			10
Тема 3. Синтаксис і методика навчання його в початковій школі	10						10
Усього	34		2	2			30
Разом	90	2	4	6			78

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I

Українська мова з методикою вивчення фонетики, лексикології й орфографії

Тема 1. Лекція 1. Теоретичні основи вивчення курсу «Українська мова з методикою навчання» (2 год.)

Наукові засади вивчення курсу «Українська мова з методикою навчання» (у контексті нової української школи). Зміст курсу «Українська мова з методикою навчання». Загальна характеристика його основних розділів. Лінгвістичні основи курсу української мови. Загальна характеристика основних мовних понять. Поняття про мовні одиниці різних рівнів.

Лінгводидактичні основи початкового курсу української мови. Поняття про принципи навчання української мови. Класифікація принципів навчання української мови. Поняття про загальнодидактичні принципи навчання української мови. Поняття про специфічні методичні принципи навчання української мови.

Класифікація методів навчання української мови. Різні підходи до класифікації методів навчання української мови: за джерелом знань (Д.О. Лордкіпанідзе, Є.Я. Голант, Н.М. Верзілін); за характером логіки пізнання (І.Я. Лернер); за рівнем проблемності засвоєння знань і рівнем учіння (М.І. Махмутов); на основі цілісного підходу до процесу – методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності

(пояснення, інструктаж, розповідь, бесіда, робота з підручником, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, вправи, проекти); методи стимулювання навчальної діяльності (навчальна дискусія, забезпечення успіху в навчанні, пізнавальні ігри, створення інтересу у процесі навчання, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід учня; стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні); методи контролю і самоконтролю у навчанні (усний, письмовий, тестовий, самоконтроль і самооцінка у навчанні) (Ю.К. Бабанський).

Поняття про форми організації навчальної діяльності учнів на уроках української мови. Загальна характеристика засобів навчання української мови. Поняття про освітні технології навчання і застосування їх на уроках української мови в початковій школі. Психолого-педагогічні умови впровадження освітніх технологій в освітньому процесі початкової школи на уроках вивчення української мови.

Основні поняття теми: принципи навчання, методи і прийоми навчання, форми навчання, засоби навчання, освітні технології навчання.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 2, 4]

Додаткові [2, 4, 6]

Тема 1. Практичне заняття 1. Теоретичні основи вивчення курсу «Українська мова з методикою навчання» (2 год.)

Тема 2. Практичне заняття 2-3. Фонетика і методика навчання її в початковій школі (4 год.)

Тема 3. Семінарське заняття 1. Лексикологія і методика навчання її в початковій школі (2 год.)

Предмет і завдання лексикології. Слово як мовна одиниця. Лексичне значення слова. Джерела української лексики. Лексичні значення слів. Тлумачення значення слів. Робота з тлумачним словником української мови. Склад лексики сучасної української мови з погляду походження її. Склад лексики сучасної української мови з погляду стилістичного вживання її.

Методика вивчення елементів лексикології у контексті нової української школи. Завдання вивчення лексикології в початковій школі. Наукові засади методики навчання елементів лексикології в початковій школі. Організація вивчення лексикології на уроках української мови. Урок вивчення лексикології, мета уроку, цілі уроку, вимоги до уроку вивчення лексикології, види уроків вивчення лексикології. Словникова робота в початковій школі. Методика вдосконалення мовлення учнів на лексичному рівні. Словниково-логічні вправи.

Методика вивчення основних тем із лексикології з початкового курсу української мови: «Однозначні і багатозначні слова», «Пряме і переносне значення слова», «Синоніми», «Антоніми». Методика опрацювання фразеологічних одиниць із молодшими школярами. Методика проведення лексичного розбору в початковій школі.

Тема 3. Практичне заняття 4-5. Лексикологія і методика навчання її в початковій школі (4 год.)

Тема 4. Семінарське заняття 2. Орфографія і методика навчання її в початковій школі (2 год.)

Предмет і завдання орфографії. Правила правопису. Принципи орфографії. Фонетичний принцип орфографії. Морфологічний принцип орфографії. Історичний принцип орфографії. Семантичний принцип орфографії.

Орфографія і методика її вивчення у початковій школі (у контексті нової української школи). Методика вивчення груп орфографічних правил. Умови формування орфографічної грамотності молодших школярів. Психологічні основи методики навчання орфографії. Система орфографічних вправ і їх роль у набутті учнями міцних орфографічних навичок. Методика проведення орфографічного розбору.

Методика вивчення фонетичних написань. Методика вивчення морфологічних написань. Методика вивчення традиційних написань. Методика вивчення семантичних написань. Методика вивчення орфографічних правил у початкових класах Система орфографічних вправ на уроках української мови. Орфографічні розбори і методика їх проведення в початкових класах

Тема 4. Практичне заняття 6-7. Орфографія і методика навчання її в початковій школі (4 год.)

Змістовий модуль II

Українська мова з методикою вивчення основних розділів граматики

Тема 5. Лекція 2. Морфологія і методика навчання її в початковій школі (2 год.)

Морфологія як розділ граматики. Предмет і завдання морфології. Самостійні частини мови (іменник, прикметник, дієслово, числівник, займенник, прислівник). Службові частини мови (прийменник, частка, сполучник).

Методика вивчення морфології у контексті нової української школи. Методика вивчення самостійних частин мови. Методика вивчення службових частин мови.

Методика вивчення основних тем із морфології з початкового курсу української мови: «Іменник» у початкових класах (2 – 4 класи), «Прикметник» у початкових класах (2 – 4 класи), «Дієслово» в початкових класах (2 – 4 класи), «Числівник» у початкових класах (4 клас), «Займенник» у початкових класах (4 клас), «Прислівник» у початкових класах (4 клас). Методика проведення морфологічного розбору в початковій школі.

Основні поняття теми: самостійні частини мови, службові частини мови.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 2, 4]

Додаткові [1, 3, 5]

Тема 5. Семінарське заняття 3. Морфологія і методика навчання її в початковій школі (2 год.)

Тема 5. Практичні заняття 8-10. Морфологія і методика навчання її в початковій школі (6 год.)

Тема 5. Семінарське заняття 4. Морфеміка і методика навчання її в початковій школі (2 год.)

Тема 6. Практичні заняття 11-12. Морфеміка і методика навчання її в початковій школі (2 год.)

Тема 7. Семінарське заняття 5. Синтаксис і методика навчання його в початковій школі (2 год.)

Тема 7. Практичні заняття 13-14. Синтаксис і методика навчання його в початковій школі (4 год.)

6. Контроль навчальних досягнень

а. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Види діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модулі 1,2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2
Відвідування семінарських занять	1	5	5
Відвідування практичних занять	1	14	14
Робота на семінарському занятті	10	5	50
Робота на практичному занятті	10	14	140
Виконання завдань для самостійної роботи	5	15	75
Виконання модульної роботи	25	3	75
	Разом	58	361
Максимальна кількість балів		361 балів	
Розрахунок коефіцієнта		3.61	

б. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Завдання для самостійної роботи ЗМ 1	Кількість годин	Кількість балів
1.	Складіть обґрунтований перелік основних умінь, якими має володіти учень початкової школи із розділів: «Фонетика і графіка (Звуки і букви)», «Лексикологія», «Орфографія», «Граматика (морфологія)», «Граматика (синтаксис)», «Морфеміка (Будова слова)». У першій колонці зазначте вміння, а у другій – обґрунтування цих умінь.	7	20
2.	Розробіть фрагменти уроків із розвитку мовлення учнів під час вивчення різних частин мови у початковій школі (теми і клас – за вибором). Сформулюйте методичні рекомендації з формування культури мовлення молодших школярів. Упорядкуйте комплекс вправ і завдань із формування мовних умінь учнів початкової школи. Підготуйте методичні комплекти з відеоматеріалами та інтерактивними сторінками до однієї із навчальних тем (за вибором).	7	20
3.	Розробіть плани-конспекти уроків української мови із тем основних розділів: «Методика вивчення фонетики в початковій школі», «Методика вивчення лексикології в початковій школі», «Методика вивчення орфографії в початковій школі», «Методика вивчення граматики в початковій школі» (теми і клас – за вибором) із застосуванням дослідницьких вправ і завдань.	7	20
4.	Опрацюйте зміст матеріалів підручника «Українська мова», Типової освітньої програми з української мови для початкової школи; основні розділи навчально-методичного посібника «Українська мова і мовлення в початковій школі» («Мова і мовлення», «Текст», «Речення», «Слово. Значення слова», «Слово. Частини мови», «Звуки і букви») та підготуйте презентації.	6	15
	Разом	27	75

с. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі тестування, письмової роботи та перевірки виконання завдань для самостійної роботи.

Тест – 25 питань для кожного студента. Кожна правильна відповідь на питання тесту оцінюється в 1 бал.

Письмова робота – 15 питань. Повна обґрунтована відповідь на кожне з питань оцінюється в 3 бали, часткова обґрунтована – 2 бали, часткова необґрунтована – 1 бал.

d. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю (ЗМ 1, 2)

Методика вивчення основних тем початкового курсу української мови:

1. Тема: «Особливості голосних і приголосних звуків».
2. Тема: «Голосні звуки, позначення їх буквами на письмі».
3. Тема: «Наголошені і ненаголошені голосні звуки».
4. Тема: «Ненаголошені голосні звуки».
5. Тема: «Приголосні звуки, позначення їх буквами на письмі».
6. Тема: «Дзвінки і глухі приголосні звуки».
7. Тема: «Тверді і м'які приголосні звуки».
8. Тема: «Склад» (2 клас).
9. Тема: «Наголос» (2 клас).
10. Тема: «Однозначні і багатозначні слова» в початкових класах.
11. Тема: «Пряме і переносне значення слова» в початкових класах.
12. Тема: «Синоніми» в початкових класах.
13. Тема: «Антоніми» в початкових класах.
14. Тема: «Іменник» у початкових класах (2 – 4 класи).
15. Тема: «Прикметник» у початкових класах (2 – 4 класи).
16. Тема: «Дієслово» в початкових класах (2 – 4 класи).
17. Тема: «Числівник» у початкових класах (4 клас).
18. Тема: «Займенник» у початкових класах (4 клас).
19. Тема: «Прислівник» у початкових класах (4 клас).
20. Тема: «Корінь» (3 клас).
21. Тема: «Префікс» (3 клас).
22. Тема: «Суфікс» (3 клас).
23. Тема: «Закінчення» (3 клас).
24. Тема: «Основа слова» (3 клас).
25. Тема: «Розповідні, питальні і спонукальні речення».
26. Тема: «Окличні і неокличні речення».
27. Тема: «Зв'язок слів у реченні».
28. Тема: «Головні члени речення».
29. Тема: «Другорядні члени речення».
30. Тема: «Однорідні члени речення».
31. Тема: «Розвиток мовлення учнів початкової школи».
32. Тема: «Розвиток культури мовлення молодших школярів».

e. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 – 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 – 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 – 68
Незадовільно	0 – 59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: лекції – 4 год., практичні заняття – 28 год., семінарські заняття – 10 год., самостійна робота – 27 год., модульний контроль – 6 год., семестровий контроль – 15 год..

Тиждень	1	2	3	4
Модулі	ЗМІ			
Назва модуля	Українська мова з методикою вивчення фонетики, лексикології й орфографії			
К-сть балів за модуль	165 б.			
Лекції	1	2	3	4
Теми лекцій (відвідування – 1 бал)	Теоретичні основи вивчення курсу «Українська мова з методикою навчання» (1 б.)			
Теми семінарських занять (відвідування робота під час заняття) 22 бали			Лексикологія і методика навчання її в початковій школі (11 б.)	Орфографія і методика навчання її в початковій школі (11 б.)
Теми практичних занять (відвідування робота під час заняття) 77 балів	Теоретичні основи вивчення курсу «Українська мова з методикою навчання» (11 б.)	Фонетика і методика навчання її в початковій школі (22 б.)	Лексикологія і методика навчання її в початковій школі (22 б.)	Орфографія і методика навчання її в початковій школі (22 б.)
Самостійна робота	40 балів			
Види поточного контролю	МКР 1 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Відв. лекцій – 1 б., семін. – 2 б., роб. на семін. – 20 б., практ. – 7 б., роб. на практ. – 70 б., МКР – 25 б., сам. роб. – 40 б. Разом – 165 балів. Коефіцієнт – 1.65			

Тиждень	1	2	3	4
Модулі	ЗМ 2			
Назва модуля	Українська мова з методикою вивчення основних розділів граматики			
К-сть балів за модуль	196 б.			
Лекції	1	2	3	
Теми лекцій (відвідування – 1 бал)	Морфологія і методика навчання її в початковій школі (1 б.)			
Теми семінарських занять (відвідування робота під час заняття) 33 бали	Морфологія і методика навчання її в початковій школі (11 б.)	Морфеміка і методика навчання її в початковій школі (11 б.)	Синтаксис і методика навчання його в початковій школі (11 б.)	
Теми практичних занять (відвідування робота під час заняття) 77 балів	Морфологія і методика навчання її в початковій школі (33 б.)	Морфеміка і методика навчання її в початковій школі (22 б.)	Синтаксис і методика навчання його в початковій школі (22 б.)	
Самостійна робота	35 балів			
Види поточного контролю	МКР 2-3 (50 балів)			
Підсумковий контроль	Відв. лекцій – 1 б., сем. – 3 б., роб. на сем. – 30 б., практ. – 7 б., роб. на практ. – 70 б., МКР – 50 б., сам. роб. – 35 б. Разом – 196 балів. Коефіцієнт – 1.96			
Разом	Максимальна кількість балів (ЗМ 1 + ЗМ 2) – 361 б. Коефіцієнт – 3.61			

7. Рекомендовані джерела

Основні

1. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі / М.С. Вашуленко. – К. : Видавничий дім «Освіта». 2018. – 178 с.
2. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2016. – 364 с.
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / За заг. ред. Бібик Н.М. – К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
4. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1 – 2 класи. – К. : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. – 240 с.
5. Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова : Модульний курс: навч. посіб. – К. : Вища шк., 2007. – 823 с.

Додаткові

1. Білоусенко Т. І. Проблемно-ситуативні завдання на уроках української мови : посібник для вчителя / Т. І. Білоусенко, В. В. Явір. – К. : Освіта, 1990. – 128 с.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://base.kristti.com.ua/?p=4749.ua/?p=4749> – Назва з екрана.
3. Мацько Л.І. Українська мова як засіб формування національної свідомості / Л.І. Мацько // Українська мова як державна в Україні : зб. матеріалів. – К. : 2016. – С.74–82.
4. Методика викладання української мови: навч. посібник /С. І. Дорошенко, М.С. Вашуленко, О.І. Мельничайко та ін.; за ред. С.І. Дорошенка. – 2-е вид. перероб. і допов. – К. : Вища шк., 2010. – 398 с.
5. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. посібн. / О. Пономарів. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Либідь, 2008. – 240 с.
6. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти : підруч. для студентів пед. фак. / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 416 с.
7. Тоцька Н.І. Фонетика української мови та її вивчення в початкових класах / Н. І. Тоцька. – К. : Вища. шк. – 2014. – 176 с.
8. Українська мова з методикою навчання в початкових класах: Інтегрований курс : підручн. / за ред.: А.П. Каніщенко, Г.О. Ткачук. – Вид. 2-ге, переробл. і доповн. – К. : Промінь, 2008. – 232 с.